TAPAHTUMATEOLLISUUS ry.

11.1.2021

Viite: HE 245/2020 vp

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Tapahtumateollisuus ry:n kirjallinen asiantuntijalausunto

Hallituksen esitys laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Tapahtumateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto eduskunnan talousvaliokunnalle koskien hallituksen esitystä laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.

Lausuntomme alussa esitämme tiivistyksen tärkeimmistä huomioistamme. Sen jälkeen kerromme lausuntomme taustaksi tarkemman näkemyksemme tähän saakka toteutuneesta, voimassa olevan lainsäädännön soveltamisesta, rajoitusten toteuttamisesta sekä niiden vaikutuksista tapahtumateollisuuteen. Tämän jälkeen esitämme näkemyksemme ja täydentävät esityksemme lakiesitystä koskien.

Tiivistys tärkeimmistä huomioistamme tapahtumateollisuuden tilannetta ja lakiesitystä koskien:

- Tapahtumateollisuuden yritysten elinkeinotoimintaan kohdistuvat rajoitukset ja täyskiellot ovat jatkuneet jo kymmenen kuukautta yhtämittaisesti estäen suurelta osalta alan yrityksiä elinkeinonharjoittamisen kokonaan tai heikentäen sitä merkittävästi. Voimassa oleva ja tähän saakka käytetty lainsäädäntö on ollut kokoontumisrajoitusten osalta puutteellista, epäselvää sekä jopa elinkeinotoimijoita eriarvoistavaa ja syrjivää.

- Lisäksi eri viranomaistahojen antamat valtakunnalliset tai alueelliset yleisötilaisuuksia koskevat suositukset ovat toteutuneet ennakoimattomasti sekä alueiden kulloisenkin epidemiatilanteen kannalta epäjohdonmukaisesti. Epidemian perustasolla olevalla alueella on voitu suositella yleisötilaisuuksien osalta tiukempia toimenpiteitä kuin alueilla, jossa epidemia on ollut kiihtymisvaiheessa. Alueellisesti ja paikallisesti viranomaiset ovat myös edellyttäneet tapahtumajärjestäjiltä toimenpiteitä, joille ei löydy perustaa voimassa olevasta lainsäädännöstä.

- Tapahtumateollisuuden arvosta arvioidaan viime vuoden aikana hävinneen yli 80 % eli 1,9 miljardia euroa. Lähes kahtatuhatta yritystä uhkaa yritystoiminnan alasajo tai konkurssi vuoden 2021 ensimmäisinä kuukausina. Samalla on katoamassa kymmeniätuhansia työpaikkoja.

- Kokoontumisrajoitusten osalta on nopeasti päästävä lainmukaisiin, epidemiatilanteen hillinnän kannalta tarkoituksenmukaisiin sekä elinkeinonharjoittajia yhdenmukaisesti kohteleviin käytäntöihin. Esitetty lakiuudistus on pääpiirteissään hyvä ja tarkentaa kokoontumisrajoituksiin liittyvää lainsäädäntöä merkittävästi. Tarkoituksenmukaista rajoittamista on kuitenkin vielä tarkasteltava ja täsmennettävä. Lainsäädännön voimaan saattamisen myötä virallisten tahojen antamat, yleisötilaisuuksiin liittyvät suositukset eivät voi enää poiketa siitä merkittäviltä osin.

- Olemassa olevat tukimekanismit eivät ole laajasti kohdentuneet alalle tai korvanneet riittävästi yritysten massiivisia menetyksiä. Tapahtumateollisuus tarvitsee välittömästi toimialalle soveltuvan, yritysten menetyksiä riittävästi korvaavan tuen. Toimialan käynnistyminen ja koronaepidemian aiheuttamien riskien kantaminen edellyttää lisäksi yritysten taloudellista tukemista niin kauan kuin kokoontumisrajoituksia joudutaan jatkamaan. Tapahtumateollisuus ry on jättänyt esityksen toimialan tukimallista työ- ja elinkeinoministeriölle sekä opetus- ja kulttuuriministeriölle joulukuussa 2020.

Kokoontumisrajoituspäätösten lainsäädäntöpohjan puutteellisuus

Tapahtuma-alan elinkeinotoimintaa on rajoitettu ja kokonaan kielletty lainsäädännöllä alkaen maaliskuun 13. päivä 2020 ja jatkuen edelleen. Rajoitukset ovat olleet voimakkaampia ja pitkäkestoisempia kuin yhdelläkään muulla toimialalla. Kuten nyt annetussa lakiesityksessä todetaan, voimassa oleva lainsäädäntö ei sisällä muita kuin ravitsemisliikkeiden asiakastiloja koskevia velvoitteita rajoitteita.

Yleisötilaisuuksia ja sen myötä ammattimaisen tapahtumaelinkeinon harjoittamista on kuitenkin rajoitettu ja kielletty voimassa olevan tartuntatautilain 58 §: nojalla liittäen AVI-päätöksissä pykälän yhteyteen velvoite tapahtumajärjestäjille noudattaa THL:n ja OKM:n antamaa ohjetta turvaetäisyyksistä ja hygieniakäytänteistä. Toisin kuin lakiesityksessä todetaan, asiakaspalvelutilanteiden turvallisuuteen pyrkivien toimenpiteiden toteuttaminen ei siis ole tapahtuma-alalla perustunut elinkeinonharjoittajien omaehtoisuuteen, vaan aluehallintovirastot ovat toistuvasti antaneet määräyksiä, joissa edellä mainitun ohjeen mukaisten toimenpiteiden noudattaminen ollut ehtona yleisötilaisuuksien järjestämiselle.

Perustuslakioppineet ovat kritisoineet tällaista lainsäädännön käyttöä ja siihen liittyviä epäselvyyksiä useissa julkisissa kirjoituksissaan. Myös eduskunnan oikeusasiamies on jo 20.4.2020 todennut, että sekä viranomaispäätösten että niiden valvontaan liittyvien vastuiden oikeudellinen pohja on kokoontumisrajoitusten osalta puutteellinen. Avien on päätöksissään katsottu toistuvasti syyllistyneen harkintavallan alitukseen, kun ne eivät ole aidosti perustaneet päätöksiään kunkin aluehallintoviraston toimialueen omiin olosuhteisiin.

Lakiin perustuvien määräysten lisäksi alueelliset ja paikalliset terveydenhuollon viranomaiset ovat antaneet yleisötilaisuuksia koskevia suosituksia, jotka ovat usein toteutuneet ennakoimattomasti ja alueiden kesken vertailtuna epäjohdonmukaisesti. Epidemian perustasolla olevalla alueella on voitu suositella yleisötilaisuuksien osalta tiukempia toimenpiteitä kuin alueilla, jossa epidemia on ollut kiihtymisvaiheessa. Suositukset eivät ole elinkeinonharjoittajia velvoittavia, mutta käytännössä julkinen suositus johtaa joka kerta markkinan välittömään epävarmuuden kasvamiseen, mistä aiheutuu tapahtumaelinkeinolle mittavia tappioita. Alueellisesti ja paikallisesti viranomaiset ovat myös edellyttäneet tapahtumajärjestäjiltä toimenpiteitä, joille ei löydy perustaa voimassa olevasta lainsäädännöstä.

Puutteet elinkeinotoimijoiden yhdenvertaisessa kohtelussa

Toimialojen ja elinkeinotoimijoiden yhdenvertainen kohtelu on ensisijaisen tärkeää yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteutumiseksi. Perustuslaissa säädetyn yleisen yhdenvertaisuusperiaatteen voidaan katsoa soveltuvan välillisesti myös oikeushenkilöihin, vaikkakin periaatteen luoma suoja on sanamuodon mukaisesti kohdistettu vain luonnollisiin henkilöihin. Yhdenvertaisuusperiaatteella viitataan nimenomaan yhdenvertaisuuteen lain edessä. Tämän takia eri toimialojen yritysten erilaista kohtelua samankaltaisissa olosuhteissa lain

nojalla voidaan arvioida yhdenvertaisuusperiaatteen kautta erityisesti silloin, kun sääntely tai siitä johdettu viranomaisten toiminta vaikuttaa välillisesti myös oikeushenkilöiden taustalla olevien luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan.

Tapahtuma-alan elinkeinotoiminnan rajoitusten toteuttamista ei ole toteutettu yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti. Koronaepidemian aikana toteutetussa tartuntatautilain sääntelyssä huvipuistot on aluehallintovirastojen päätöksellä määritelty jatkuvaluonteiseksi toiminnaksi, joka vapautettiin kokoontumisrajoituksista 1.6.2020 alkaen. Tällaista huvipuistot yleisötilaisuus-käsitteen piiristä vapauttavaa määritelmää ei kuitenkaan löydy voimassa olevasta tartuntatautilaista. Huvipuistot ovat kokoontumislain perusteluissa määritelty yleisötilaisuuksiksi ja myös voimassa oleva oikeuskäytäntö (Itä-Suomen HAO 10.6.2015 15/0772/1) on tämän vahvistanut.

Päätös huvipuistojen vapauttamisesta yleisötilaisuuskäsitteen piiristä sisältää ristiriidan voimassa olevaan lainsäädäntöön myös silloin, kun tarkastellaan lain vaatimuksia järjestyksenvalvojien käytön sallittavuudelle erilaisissa tilaisuuksissa. Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 26 §:ssä on säädetty niistä tapahtumista, joihin järjestyksenvalvojia voi asettaa. Yksi sallituista kohteista on kokoontumislain määritelmän mukainen yleisötilaisuus. Tämä johtaa vallitsevassa tilanteessa normiperusteiseen ristiriitaan, kun huvipuistotapahtumia ei pidetä AVI:n tulkinnan mukaan yleisötilaisuuksina kokoontumisrajoitusten osalta, mutta niissä kuitenkin on todistetusti läsnä järjestyksenvalvojia.

Kun tartuntatautilain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja, voidaan perustellusti kysyä millä perusteella osa yleisötilaisuuksista on voitu vapauttaa kokoontumisrajoituksista samalla kun muita on edelleen rajoitettu.

Edelleen lakiesityksestäkin voidaan todeta, että ammattimaisen elinkeinotoiminnan piirissä järjestetyistä yleisötilaisuuksista ei Suomessa ole lähtenyt liikkeelle yleisön keskuudessa todettuja tartuntaketjuja ja joukkoaltistumisiakin on tapahtunut vain yksittäisiä. Tästäkin huolimatta yleisötilaisuudet ovat jälleen joulukuun 2020 alussa joutuneet täyskieltojen kohteeksi.

Yleisötilaisuuksien edelleen voimakkaina jatkuville kategorisille rajoituksille ja kielloille ei siis ole olemassa todellisia, hyväksyttäviä perusteita, kun on osoitettu, että asiantuntijoiden ja viranomaisten antamia ohjeita noudattamalla ja ammattimaisten tapahtumaelinkeinonharjoittajien toteuttamina yleisötilaisuudet voidaan myös koronaepidemian aikana toteuttaa turvallisesti.

Eriarvoistavan viranomaiskohtelun lisäksi myös lainsäätäjä on kohdellut tapahtumatoimialaa eriarvoisesti muihin toimialoihin verrattuna. Kun ravitsemisliiketoimintaa oli tarpeen koronaepidemian vuoksi rajoittaa, säädettiin tämän mahdollistamiseksi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annettuun lakiin sekä tartuntatautilakiin erilliset pykälät. Näiden muutosten yhteydessä eduskunta myös katsoi tarpeelliseksi toteuttaa järjestelyn, jolla hyvitettiin ravitsemisliikkeille lainsäädännöllä asetetuista rajoituksista aiheutuneita kustannuksia. Tämän takia säädettiin erillinen laki ravitsemisyritysten uudelleen työllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä.

Tapahtumaelinkeinoon kohdistuneet viranomaisrajoitukset on (edellä kerrottuun perustuen) siis määrätty oikeudettomasti, syrjivästi eikä niistä aiheutuneita tappioita olla hyvitetty tapahtuma-alan elinkeinonharjoittajille muiden toimialojen tapaan.

11.1.2021

Koronaepidemian vaikutukset suomalaisessa tapahtumateollisuudessa

Tapahtumateollisuus on toimialaluokituksessa ja virallisessa hallinnossamme näkymätön toimiala, josta tunnistetaan erilaisia sisältöjä ja formaatteja, mutta ei vielä koko teollisuutta. Turun Yliopiston Kauppakorkeakoulun kesällä 2020 tekemän toimialatutkimuksen mukaan tapahtumateollisuudessa toimii 3200 yritystä, toimialan kokonaisarvo ennen koronaa oli 2,35 miljardia euroa ja toimiala työllistää lähes 200 000 ihmistä.

Tapahtumateollisuus on ollut viime vuodet nopeassa ja kannattavassa kasvussa ja sillä on valtavat kerrannaisvaikutukset myös muille toimialoille sekä aluetalouteen.

Koronaepidemian vaikutukset tapahtumateollisuuteen ovat olleet musertavat. Alan yritysten liikevaihdot ovat viimeisen kymmenen kuukauden ajalta pudonneet 80-95 %. Lomautettuna on vuoden 2020 aikana ollut 10 000 työntekijää ja kokonaan työllistämättä on jäänyt jopa 136 000 tilapäistä työntekijää. Tapahtumateollisuuden menetysten on vuoden 2020 osalta arvioitu nousevan kokonaisuutena jopa 1,9 miljardiin.

Koronakriisin vuoksi tapahtumaelinkeinoon on kohdistunut maaliskuusta 2020 saakka jatkuvia voimakkaita rajoituksia tai täyskieltoja. Viranomaispäätösten antaminen on myös toistuvasti viipynyt kohtuuttomasti. Rajoitukset ja niiden ennakoimattomuus, sekavuus ja lyhytjänteisyys ovat aiheuttaneet tapahtumateollisuuden yrityksille laajan ja syvän kriisin. Tapahtumateollisuus ry:n teettämään jäsenkyselyyn perustuen vuoden 2021 ensimmäisten kuukausien aikana on odotettavissa mittava määrä yritysten kaatumisia ja työntekijöiden irtisanomisia.

<u>Tapahtumateollisuus ry:n huomiot ja esitykset lakiesityksen täsmentämiseksi:</u>

Lakiesitys antaa viranomaiselle niin alueellisella kuin paikallisella tasolla mahdollisuuden hyvin monenlaisten asiakastilojen ja elinkeinotoimijoiden rajoittamiseen ja jopa sulkemiseen varsin kevein perustein. Esityksessä todetaan myös, että kyse on elinkeinovapauteen ja yhdistymis-vapauteen puuttuvasta sääntelystä, mutta ei elinkeinon kieltämisestä.
Tapahtuma-teollisuudessa kyseessä kuitenkin on tosiasiallisesti osittain jo rajoittamisen osalta ja aina asiakastilojen sulkemisen yhteydessä elinkeinotoiminnan kieltäminen, sillä tapahtumia ei voida toteuttaa esimerkiksi take away -myyntinä vaan ne vaativat sen, että asiakkaat voivat olla paikalla asiakastiloissa.

Tapahtumajärjestäminen minkäänlaisten rajoitusten voimassa ollessa ei ole kannattavaa liiketoimintaa. Kuten lainsäätäjäkin esityksessään toteaa, turvallisuusvaatimusten toteuttamisesta aiheutuu tapahtumaelinkeinonharjoittajille joka kerta ylimääräisiä kustannuksia, samalla kun koronaepidemian aiheuttama yleinen epävarmuus ja vaatimukset turvaetäisyyksistä heikentävät myyntimahdollisuuksia niin lipunmyynnin, kuin yhteistyö-kumppanuuksien ja muun tapahtumamyynnin osalta.

Tapahtuma-alan kustannus- ja tulorakenteen vuoksi rajoituksilla ja suluilla on aina myös niiden voimassaoloajan ulkopuolelle ulottuvia merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, sillä tapahtuman peruuntuessa kaikki siitä syntyneet kulut jäävät tapahtumajärjestäjän ja alihankintaketjun maksettaviksi, samalla kun tapahtuman tulot jäävät kokonaan syntymättä. Lisäksi voimassa olevien sopimusten ja kiinteiden kustannusten kulut jäävät edelleen yritysten maksettaviksi, siltä osin, kun niitä ei voida äkillisesti päättää.

Tapahtumaelinkeino voidaan pysäyttää hetkessä, mutta tapahtumien käynnistäminen ja yleisöjen luottamuksen saavuttaminen tapahtuvat aina viiveellä. Pitkään jatkuneiden rajoitusten

sekä kieltojen ja toimialalle huonosti kohdistuneiden taloudellisten tukien vuoksi tapahtuma-teollisuuden yritysten riskinkantokyky on erittäin heikko. Tapahtuma liike-toiminnan sulkujen toteutuminen ilman niiden kompensoimista tulee aiheuttamaan toimialan yritysten liiketoiminnan alasajoja tai konkursseja sekä työpaikkojen menetyksiä.

- **Esitämme, että viranomaiset velvoitetaan käymään vuoropuhelua paikallisella ja valtakunnallisella tasolla tapahtumaelinkeinon ammattilaisten ja keskusjärjestön kanssa, jotta kaikki mahdolliset muut koronaepidemian leviämisen estämiseksi toteutettavat toimet sulkutoimenpiteiden välttämiseksi olisi tosiasiallisesti käyty läpi.**

- **Esitämme, että viranomaispäätöksen perusteella toteutetusta toiminnan rajoittamisesta tai asiakastilojen vuoksi aiheutuvasta elinkeinotoiminnan kiellosta korvataan elinkeinonharjoittajalle aiheutuneet menetykset, kuten eräissä Euroopan maissa on jo toimittu. Olemme toimittaneet asiasta esityksemme, ns. *Tapahtumien takuutuen* -mallin työ- ja elinkeinoministeriöön sekä opetus- ja kulttuuriministeriöön joulukuussa 2020.**

- **Esitämme, että asiakastilojen rajoitusten ja mahdollisten sulkujen osalta viranomainen velvoitetaan toteuttamaan harkintaa, jossa erilaisten asiakastilojen kuten myös yleisötilaisuuksien riskit arvioidaan erikseen eikä päädytä kategorisesti rajoittamaan ja sulkemaan tapahtumaelinkeinotoimintaa laajasti. Samalla kun lisätään viranomaisen oikeuksia rajoittamiseen, tulisi lainsäätäjän siis edellyttää ja tosiasiallisesti mahdollistaa myös viranomaisen kyky neuvoa, ohjata ja valvoa vastuualueensa toimijoita etupainotteisesti.**

- **Valtaosa yrityksistä toimii vastuullisesti ja noudattaa viranomaisten määräyksiä. Mahdollisten yksittäisten rikkeiden vuoksi ei tule vetää johtopäätöksiä, joilla tehdään laajaa ja pitkäaikaista vahinkoa koko elinkeinolle. Mahdolliset puutteet yksittäisten toimijoiden osalta tulisi kyetä viranomaisen toimesta huomaamaan, velvoittaa korjattavaksi ja tarvittaessa sanktioida siten, että elinkeinotoiminnan vapaus ja mahdollisuus laajasti voidaan säilyttää.**

Syksyllä lausuntokierroksella olleen lakiesityksen voimassaoloaika oli 30.6.2021 saakka, jota on nyt pidennetty vuoden 2021 loppuun saakka. Epidemian päättymistä ja rokotekattavuuden toteutumista on vielä mahdotonta ennustaa tarkalleen. Tapahtumaelinkeino kuitenkin tarvitsee mahdollisuuden siihen, että jos epidemiatilanne rauhoittuu Suomessa huomattavasti, voidaan myös rajoituksia purkaa hallitusti.

- **Esitämme, että epidemian perustason alueilla ulkoilmatapahtumissa sekä kuutiomäärällisesti tilavissa ja tehokkaan ilmanvaihdon sisätiloissa voidaan luopua turvaetäisyysvaatimuksista, mikäli tapahtumajärjestäjä edellyttää kasvomaskin käyttöä tapahtumassa ja kykenee valvomaan tämän toteutumista. Kasvomaskien käytön ja tehokkaan ilmanvaihdon merkityksestä koronatartuntojen estämiseksi on jatkuvasti yhä enemmän tutkimusnäyttöä, jota on kerätty mm. Euroopan eri maissa järjestetyissä testitapahtumissa. Lisäksi ulkotiloissa syntyneistä koronatartunnoista on näyttöä hyvin vähäisesti. Kasvomaskien ja tehokkaan ilmanvaihdon yhdistelmän voidaan katsoa olevan riittävä varotoimenpide tilanteessa, jossa epidemiatilanne on rauhallinen. Tällä toimenpiteellä olisi huomattava positiivinen vaikutus tapahtumaelinkeinon harjoittamisen mahdollisuuksiin.**

11.1.2021

Ministeriön viime syyskuisessa lakiluonnoksessa mahdollistettiin viranomaispäätösten antaminen enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Nykyisessä hallituksen esityksessä se on palautettu takaisin voimassa olevaan käytäntöön, joka mahdollistaa päätökset maksimissaan kuukaudeksi kerrallaan. Tapahtumaelinkeinon yksi elinehto on ennakoitavuus, joka ei toteudu kuukauden mittaisten päätösten myötä.

- **Esitämme, että laissa mahdollistettaisiin viranomaispäätösten tekeminen kolmeksi kuukaudeksi epidemian perustason alueilla. Lisäksi viranomainen tulisi velvoittaa tekemään päätökset mahdollisimman pitkäaikaisiksi silloin, kun epidemian ennustettavuus tämän sallii. Näin taattaisiin paremmin se, että elinkeinonharjoittajilla säilyy tosiasiallinen mahdollisuus suunnitella ja toteuttaa kannattavaa toimintaa. Päätösten pitkäaikaisuus ja ennakoitavuus vaikuttaa tapahtuma-alalla ennen kaikkea asiakaskäyttäytymiseen. Viranomaiselle jää aina mahdollisuus muuttaa voimassa olevia päätöksiä, mikäli epidemiatilanne tätä edellyttää.**

Tapahtuma-ala tarvitsee näkymän tulevaan ja viranomaisten kanssa yhdessä rakennettavan exit-suunnitelman

Alan epävarmuuden hillitsemiseksi ja liiketoiminnan pitkän ajan suunnittelun mahdollistamiseksi tapahtumaelinkeino tarvitsee näkymän siihen, milloin rajoituksista ja tartuntatautilain käytöstä voidaan luopua kokonaan. Pyydämme asiantuntijoilta ja päättäjiltä mahdollisimman pikaisesti julkisesti keskustelua ja päätöksiä siitä, millä tasolla rokotekattavuuden ja koronatartuntojen tulee kansallisesti olla, jotta Suomessa voidaan todeta epidemian päättyneen ja palata takaisin normaalin lainsäädännön käyttöön.

www.tapahtumateollisuus.fi

Tapahtumateollisuuden toimialatutkimus osa 1 ja 2

Tapahtumateollisuus ry on tapahtumaelinkeinon valtakunnallinen keskusjärjestö ja edunvalvoja. Edustamme ammattimaisia tapahtumajärjestäjiä, tapahtumapaikkoja, tapahtumatekniikan ja - rakenteiden toimittajia, tapahtumien lipunmyynti-, esiintyjä- turvallisuus- ja cateringpalveluita sekä muita tapahtumille suunnattuja palveluja, suunnittelua ja konsultointia.

Lisätietoja:

Pekka Timonen p. 050 337 4386 / pekka.timonen@lahti.fi
Hallituksen puheenjohtaja, Tapahtumateollisuus ry

Kalle Marttinen p. 040 823 5273 / kalle.marttinen@tapahtumateollisuus.fi
Hallituksen varapuheenjohtaja, Tapahtumateollisuus ry

Maria Sahlstedt p. 040 147 0693 / maria.sahlstedt@tapahtumateollisuus.fi
Johtaja, viestintä ja vaikuttaminen, Tapahtumateollisuus ry

Kati Kuusisto p. 044 338 0005 / kati.kuusisto@tapahtumateollisuus.fi
Johtaja, hallinto ja edunvalvonta, Tapahtumateollisuus ry